

Självständigt arbete, Påbyggnadskurs Krigsvetenskap (15 HP)

Författare: Kd Joel Augustsson	Årskull: OP 23-26
Lärosäte: Försvarshögskolan	
Handledare: Imoh Antai	
Antal ord: 11950	
<p>From Flight to Frozen Front <i>Testing The Underdog's Model in Land Warfare</i></p>	
<p>Abstract</p> <p>Throughout history there have been numerous examples of military underdogs beating the odds, despite what conventional warfare theory says. Studies about this phenomenon are categorized as asymmetric warfare theories. But, upon examination of previous research, the studies seem primarily centered on the strategic level rather than the tactical. The research problem, therefore, is the lack of asymmetric warfare theories on the lower levels of war, and more specifically the lack of such theories in intergovernmental land conflicts. The purpose of this study is to contribute to this research by testing an existing asymmetric airpower theory, <i>The Underdog's Model</i> by Arash Heydarian Pashakhanlou, in a land warfare-context. Through an operationalization based on the core concepts of both airpower and land warfare, the study offers a translated model (U_m) which can inform weaker nations on how to act. Using a qualitative theory-testing design and qualitative text analysis, the model is applied to two battles from the Finnish Winter War, the second battle of Summa and the battle of Tolvajärvi. The results show that the model possesses high explanatory power in both cases: the defeat at Summa is explained by underperformance by Finland in the theory's six factors, while the success at Tolvajärvi is explained by high performance in the same factors. Future research is encouraged to apply this theory in studies with other research designs for further generalizability.</p> <p>Nyckelord: Asymmetrical warfare, Finnish Winter War, Summa, Tolvajärvi, The Underdog's Model</p>	

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1. Problemformulering.....	4
1.2. Syfte och frågeställning.....	4
1.3. Tidigare forskning.....	4
1.3.1. Asymmetrisk krigföring.....	4
1.3.2. Asymmetri i annan kontext.....	6
1.3.3. Sammanfattning tidigare forskning.....	7
1.4. Avgränsningar.....	7
2. TEORI.....	8
2.1. The Underdog's Model.....	8
2.2. Teorins sex faktorer.....	8
2.2.1. Kreativitet.....	8
2.2.2. Självförsörjning och externt stöd.....	9
2.2.3. Hängivenhet.....	9
2.2.4. Underrättelse.....	9
2.2.5. Spridning och kraftsamling.....	9
2.2.6. Inriktning mot militära sårbarheter.....	10
2.3. Valet av UM som teori.....	10
3. METOD.....	10
3.1. Forskningsdesign.....	10
3.2. Val av fall.....	11
3.2.1. Andra slaget vid Summa.....	13
3.2.2. Slaget vid Tolvajärvi.....	14
3.3. Validitet och reliabilitet.....	14
3.4. Operationalisering.....	15
3.4.1. Sammanfattning operationalisering.....	19
3.4.2. Analysredskap för U_m	20
3.5. Material.....	21
3.5.1. Källkritik.....	21
3.6. Forskningsetik.....	23
4. ANALYS.....	23
4.1. Analys - andra slaget vid Summa.....	23
4.2. Sammanfattning analys - Summa.....	26
4.3. Analys - slaget vid Tolvajärvi.....	26
4.4. Sammanfattning analys - Tolvajärvi.....	29
4.5. Analyssammanfattning.....	29
5. SLUTSATSER.....	30
5.1. Diskussion.....	31
5.2. Vidare forskning.....	32
6. KÄLLFÖRTECKNING.....	33

1. INLEDNING

“Only Finland-superb, nay, sublime – in the jaws of peril – Finland shows what free men can do”

Winston Churchill, 20 januari 1940.¹

Finland håller stånd mot Ryssland, Nordvietnam segrar mot USA och Ukraina ger inte heller upp ställd inför Rysslands militära makt. De här tre exemplen visar att ett konventionellt numerärt och teknologiskt underläge inte nödvändigtvis betyder slutet för en svagare part. Detta väcker frågan om vad som gör det möjligt för en svagare part att vinna mot en överlägsen motståndare. I krigsvetenskapliga termer kallas detta fenomen asymmetrisk krigföring. Det utgör en direkt kontrast till den traditionella militära logiken, som bygger på att den sida som förfogar över störst och bäst utrustad militär styrka nästintill per automatik kommer att gå vinnande ur striden. Som historien visat kan dock den svagare parten trots sitt underläge ibland gå segrande ur striden. De asymmetriska skillnaderna i militärmakterna världen över uppmanar till vidare forskning om fenomenet asymmetrisk krigföring, särskilt med tanke på den osäkerhet som idag tynger den säkerhetspolitiska miljön.

Det här leder till den identifierade forskningsluckan: forskning och teorier om asymmetrisk krigföring existerar – exempelvis Andrew Mack som skriver om politisk utnötning och Patricia L. Sullivan som skriver om politisk målsättning – men dessa behandlar oftast högre krigföringsnivåer, vilket lämnar en lucka inom forskningen på de lägre nivåerna.^{2,3} Vidare, i de enstaka fallen där teorierna faktiskt behandlar lägre krigföringsnivåer – exemplifierat av Ralf Lillbacka och Nicholas Petaludis som båda skriver om asymmetrisk krigföring i kontext av upprorsbekämpning – har deras förklaringskraft inte prövats mot empiriska exempel av mellanstatliga krig.^{4,5}

I det här självständiga arbetet undersöks teorin *The Underdog's Model*, utifrån fenomenet asymmetrisk krigföring på lägre krigföringsnivåer, med fokus på markstrid. Arbetet syftar till att pröva i vilken utsträckning en etablerad teori om asymmetrisk krigföring kan förklara utfall i en domän som ligger utanför teorins ursprungliga omfattning. Vidare syftar det här till att fylla den tidigare nämnda forskningsluckan.

Teorin som kommer att prövas i detta arbete är Arash Heydarian Pashakhanlous *The Underdog's Model*. Teorin talar om hur en svagare part kan öka probabiliteten att

¹ International Churchill Society. *The war situation: house of many mansions*. (u.å.).

<https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/the-war-situation-house-of-many-mansions/> (Hämtad 2026-03-31).

² A. Mack. Why Big Nations lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict. *World Politics*. 27: 2 (1975): s. 175-176. <https://doi.org/10.2307/2009880> (Hämtad 2026-03-31)

³ P. L. Sullivan. War Aims and War Outcomes: Why Powerful States Lose Limited Wars. *The Journal of conflict resolution*. 51: 3 (2007): s. 496-498. <https://doi.org/10.1177/0022002707300187> (Hämtad 2026-03-31)

⁴ R. Lillbacka. A model of asymmetric conflict outcome – Sensitivity to friction and choice of strategy in counterinsurgencies. *Comparative Strategy*. 41: 6 (2022): s. 543-544. <https://doi.org/10.1080/01495933.2022.2130678> (Hämtad 2026-03-31)

⁵ N. Petaludis. *David versus Goliath: The Power of Weakness in Asymmetric*. Doktorsavhandling. (CUNY Graduate Center, 2023). s. 32-34. https://academicworks.cuny.edu/gc_etds/5157 (Hämtad 2026-03-31)

vinna mot en överlägsen part, genom att prestera högt inom sex faktorer. Det är i grunden en luftmaktsteori, men genom en teoriprövning kan teorin eventuellt breddas för att förklara och omfatta även markstrid.

Finska vinterkriget 1939-1940, mellan Finland och Sovjetunionen, utgör ett mycket relevant exempel för studier om asymmetrisk krigföring. De sovjetiska styrkorna, trots en omfattande överlägsenhet i både numerär och utrustning, mötte ett oväntat hårt motstånd som innebar stora förluster. Även om de som resultat av kriget tvingades avträda vissa territoriella områden, överlevde Finland som självständig nation. Detta föranleder valet av studiens två fall, andra slaget vid Summa samt slaget vid Tolvajärvi, två slag där Finland i första exemplet förlorar och i andra uppnår framgång.

1.1. Problemformulering

Trots att fenomenet asymmetrisk krigföring är väl beforskat finns det en viss avsaknad i kunskapen om huruvida dessa teoretiska ramverk och förklaringar faktiskt fungerar på lägre krigföringsnivåer i markstrider mellan statliga aktörer, särskilt när teorier som utvecklats för specifika domäner appliceras i andra kontexter.

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att bidra till forskningen om asymmetrisk krigföring. Mer specifikt är studien ämnad att fylla den tidigare nämnda luckan, nämligen bristen på markstridsteorier på lägre krigföringsnivåer inom mellanstatlig asymmetrisk krigföring. För att göra det prövar studien en teori, som ursprungligen fokuserar på luftmakt, på två fall där markstrid är huvudinnehållet. Studiens ansats är därför förklarande och teoriprovande. Avsikten är att utvärdera huruvida och i vilken grad teorin besitter förklaringskraft i en för teorin obeprövad miljö.

Frågeställningen lyder: *Vilken förklaringskraft har The Underdog's Model på det militära utfallet av slaget vid Summa respektive slaget vid Tolvajärvi, med särskilt fokus på Finlands militära underlägsenhet?*

1.3. Tidigare forskning

Detta avsnitt ger en översikt över tidigare forskning kring asymmetri. Det finns som sagt en stor brist på forskning om asymmetrisk krigföring på de lägre krigföringsnivåerna mellan två stater, vilket diskuteras i slutet av avsnittet.

1.3.1. Asymmetrisk krigföring

Ämnet asymmetrisk krigföring är inte obeforskat. Andrew Mack, som populariserade begreppet asymmetrisk krigföring, beskriver asymmetri som en stor diskrepans mellan två parter militära och teknologiska förmågor.⁶ Dessutom menar Mack att det finns en inneboende asymmetri i själva relationen mellan parterna i ett asymmetriskt krig, då kriget är mer omfattande endast för den svagare parten som riskerar att invaderas eller ockuperas. Vidare lägger han fram sin teori om att svagare parter endast kan segra i ett

⁶ Mack. Why Big Nations lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict, s. 175-176, 181-182.

asymmetriskt krig genom att nöta ut fiendens politiska vilja.⁷ Detta ska inte nödvändigtvis göras genom att vinna, utan genom att undgå eller till och med lida förluster. Mack ger många exempel på krig i sin artikel, men går inte ner på djupet i något av fallen.

Ivan Arreguín-Toft ifrågasätter förklaringskraften i Macks teori, då han menar att den inte är tillräcklig för att förklara alla fall av asymmetrisk krigsföring.⁸ Han bygger vidare på resonemanget, men erbjuder en annan huvudsaklig förklaring till hur en svagare part kan nå framgång. Enligt Arreguín-Toft beror längden av asymmetriska krig på strategierna som båda sidor använder. Enligt honom har den starkare parten ett övertag om spelplanen är jämn, om parterna möts på lika termer, därför att det endast är ren styrka som spelar roll där. Vice versa ökar chansen för den svagare parten att vinna om denne utnyttjar ett tillvägagångssätt som skiljer sig från motståndaren, exempelvis genom att möta ett direkt anfall med ett indirekt försvar. Arreguín-Toft, likt Mack, grundar också sin artikel på många olika krig, och går endast ner på djupet i Vietnamkriget.⁹

Patricia L. Sullivan har samma grundidé som de två tidigare teoretikerna, att militär överlägsenhet inte automatiskt leder till framgång.¹⁰ Däremot lägger hon fram en alternativ förklaring till varför starkare parter inte alltid uppnår framgång mot en svagare part. Sullivan menar att starka stater sätter upp mål inför ett krig, och ger sig sedermera in i det endast om de anser att kostnaderna för framgång understiger deras tolerans för förluster. På andra hållet, då verkligheten inte alltid stämmer överens med förväntningarna, drar sig alltså den starkare parten ur kriget om den anser att kostnaderna för framgång överskrider smärtröskeln. Kärnan i Sullivans argument är att ju större och mer krävande ett mål är, desto större är även risken att en större stat misslyckas. Studien har en kvantitativ ansats, och empirin hämtas från 122 olika fall.¹¹

Stephen Biddle skriver om utfallet i Kuwaitkriget, därvid han lägger fram en teori om vad som föranledde en sådan jordskredsseger.¹² Kuwaitkriget, som utkämpades mellan 1990 och 1991, beskrivs som en i många avseenden ensidig och asymmetrisk konflikt, där den USA-ledda koalitionen mötte lite motstånd. Biddle fokuserar dock inte i den här artikeln på asymmetriska numerärer, utan yrkar för att det var ett synergistiskt samspel mellan asymmetri i färdighet och ny teknologi som låg till grund för krigets utfall. Han menar att en mindre duglig motståndares misstag är en förutsättning för att en aktör med ny teknologi ska kunna omsätta sin tekniska överlägsenhet till en säker seger. Vidare diskuterar han balansen i det samspelet, och menar att modernisering gällande teknologi i sig självt inte har ett egenvärde om det är till en kostnad av en mindre kompetent militärmakt.

⁷ Mack. Why Big Nations lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict, s. 177-180.

⁸ I. Arreguín-Toft. How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict. *International Security*. 26: 1 (2001): s. 96-110. <https://doi.org/10.1162/016228801753212868> (Hämtad 2026-03-31)

⁹ Ibid., s. 113-121.

¹⁰ Sullivan. War Aims and War Outcomes: Why Powerful States Lose Limited Wars. s. 496-498.

¹¹ Ibid., s. 509-510.

¹² S. Biddle. Victory Misunderstood: What the Gulf War Tells Us about the Future of Conflict. *International Security*. 21: 2 (1996): s. 139-141. <https://doi-org.proxy.annalindhbiblioteket.se/10.2307/2539073> (Hämtad 2026-03-31)

De första tre exemplen påvisar att forskningen är oense om varför svagare parter kan vinna krig. Medan utgångspunkten är densamma, att asymmetri inte måste betyda nederlag, varierar förklaringarna till utfallen mellan artiklarna. Vidare ligger fokuset huvudsakligen på den strategiska och politiska nivån, lite sägs om hur strid faktiskt kan föras. Biddles text, däremot, talar om rena militära faktorer, men luckan kvarstår om hur striden bör ske i en asymmetrisk kontext.

1.3.2. Asymmetri i annan kontext

En annan forskare som intresserar sig av asymmetrisk krigföring är Ralf Lillbacka, som skriver om fenomenet i kontexten av upprorsbekämpning.¹³ Lillbacka, likt tidigare forskare, belyser skillnad i militär kapacitet som den konventionella innebörden av asymmetri inom krigsvetenskap, men lyfter också andra tilltagande aspekter såsom inverkan av politiska och sociala faktorer – likt Mack och Sullivan – och kulturella skillnader. Utifrån tidigare forskning formulerar han en modell som ämnar förutsäga utfall inom upprorsbekämpning och förklara hur och varför uppror kan leda till relativ framgång. Trots första delen av studiens rubrik, *A model of asymmetric conflict outcome*, fokuserar Lillbacka som sagt endast på asymmetri inom uppror, alltså konflikter mellan statliga och icke-statliga aktörer. Lillbacka, genom modellen, erbjuder tre framgångsrika prediktioner:

1. upprorsbekämpning misslyckas i en mycket instabil kontext,
2. i en stabilare kontext har upprorsbekämpning större chans att lyckas om ett befolkningsinriktat tillvägagångssätt används, där fokuset i uppdraget ligger på att underminera insurgenternas stöd hos befolkningen,
3. i en stabilare kontext kan direkt verkan mot insurgenterna lyckas endast om insurgenterna är taktiskt underlägsna

Den andra prediktionen förstärks av Nicholas K. Petaludis som framhäver betydelsen av motivation hos befolkningen för insurgenterna.¹⁴ Mer specifikt menar han att det måste finnas en stark känsla av vi och dem för att sporra befolkningen att fortsätta kämpa. Petaludis lägger fram en annan, lika viktig faktor, att insurgenterna också måste ha tillgång till så kallade fristäder, där rekrytering av nya soldater kan ske samtidigt som de också kan fungera som gömställen.

Både Lillbackas och Petaludis texter placerar sig mellan de två tidigare nämnda kategorierna, i att de studerar både asymmetrisk krigföring och lägre krigföringsnivåer. Samtidigt brister texterna i denna studiens kontext då de är begränsade till irreguljära konflikter, och inte den asymmetriska krigföringen som ett generellt fenomen.

¹³ Lillbacka. A model of asymmetric conflict outcome – Sensitivity to friction and choice of strategy in counterinsurgencies. s. 543-544.

¹⁴ Petaludis. David versus Goliath: The Power of Weakness in Asymmetric. s. 32-34.

1.3.3. Sammanfattning tidigare forskning

Studierna ovan visar att mycket av den befintliga forskningen har gått till att studera asymmetrisk krigföring antingen från det strategiska perspektivet eller i en annan kontext än mellanstatliga krig. Det saknas också prövningar av existerande modeller i konventionella mellanstatliga markstrider. Vidare innehåller endast två av texterna om asymmetrisk krigföring en djuplodande analys av ett fall, vilket också lämnar utrymme för vidare kvalitativ teoriprövning.

Detta självständiga arbete ämnar bidra till forskningen genom att kvalitativt pröva *The Underdog's Model* mot empiri, för att börja fylla luckan om framgång inom asymmetrisk krigföring sett från lägre krigföringsnivåer.

1.4. Avgränsningar

Studien kommer att avgränsas i tid och rum till två specifika slag under finska vinterkriget: andra slaget vid Summa, februari månad 1940, samt slaget vid Tolvajärvi, december månad 1939. Denna avgränsning görs främst utifrån teoretiska och metodologiska skäl.

Det teoretiska skälet är att studien syftar till att pröva *The Underdog's Model* i en markstridskonflikt på lägre krigföringsnivåer. För att möjliggöra detta krävs empiriska fall, där asymmetri mellan parterna är tydlig, samt där utfallet varierar. Genom att välja två slag från samma konflikt, där den svagare parten i ena fallet uppnår framgång och i det andra inte gör det, finns det goda förutsättningar för att analysera teorins förklaringskraft i relation till variation i utfall.

Det metodologiska skälet är att studien använder en kvalitativ textanalys. En kvalitativ ansats kräver en begränsad, hanterbar mängd empiri för att kunna analysera varje fall på djupet.¹⁵ Fokuset på slag, istället för större krig, tillåter alltså en mer detaljerad granskning av fallen och av de indikatorer som skapas under operationaliseringen.

Vidare är det empiriska skälet att de två valda slagen präglas av asymmetri mellan två statliga aktörer, vilket är centralt i studiens forskningsproblem.

Konsekvenserna av gränsningen har är att generaliserbarheten av studiens resultat begränsas, då båda fallen handlar om finsk-sovjetiska slag och inte erbjuder stor variation.

Sammanfattningsvis har avgränsningen inneburit en avvägning mellan bredd och djup, där denna studie prioriterar analytiskt djup, till fördel för nyprövning av en teori, framför generaliserbarhet. Vidare motivering av urvalet sker under [3.2. Val av fall](#).

¹⁵ P. Esaiasson, M. Gilljam, H. Oscarsson, A. Sundell, A. E. Towns, & L. Wängnerud. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. 6. uppl. (Norstedts Juridik, 2024), s. 44.

2. TEORI

I detta kapitel beskrivs teorin som kommer att prövas i studien, *The Underdog's Model*.

2.1. The Underdog's Model

Arash Heydarian Pashakhanlou teori *The Underdog's Model*, benämns härnäst som UM, föranleds av hans identifierade forskningslucka: trots betydande skillnader i världens olika flygvapens numerärer fokuserar inga av de framstående luftmaktsteoretikerna på just det fenomenet, asymmetrisk krigföring.¹⁶ För att fylla luckan ställer Pashakhanlou forskningsfrågan: "Hur kan stater öka sina chanser till framgång ställda mot motståndare med kvantitativt och ibland även kvalitativt överlägsna luftmaksresurser?". Hans svar i artikeln utgörs av teorins kärna, en modell som beskriver hur en svagare part kan kompensera för numerär och materiell underlägsenhet för att öka sina chanser till framgång. Detta uppnås genom optimering av sex faktorer: kreativitet, självförsörjning och externt stöd, hängivenhet, underrättelse, spridning och kraftsamling samt inriktning mot militära sårbarheter.¹⁷ För att sedan kunna mäta den svagare partens framgång ställer modellen tre sammanhängande frågor: i vilken utsträckning har den svagare parten uppnått sina utsatta mål, i vilken utsträckning har motståndaren nekats sina utsatta mål samt hur stor kostnaden har varit för att uppnå båda delmålen. Det är också viktigt att poängtera att UM inte är en deterministisk modell, utan en probabilistisk modell. Pashakhanlou erbjuder alltså inte en absolut modell för hur en svagare part kan segra, istället menar han att ju bättre parten överpresterar sin motståndare i de sex faktorerna, desto högre chans har den till framgång.

Eftersom UM som ovan nämnts inte ursprungligen gjordes för markstrid måste detta tas i beaktande inför detta självständiga arbete. Nedan följer en övergripande beskrivning om hur teorin beskrivs av Pashakhanlou, för att sedan följas upp under nästa kapitel om hur den kommer användas i denna studie.

2.2. Teorins sex faktorer

Nedan beskrivs de sex faktorerna mer ingående.

2.2.1. Kreativitet

Den svagare parten har begränsade resurser och förmågor, i alla fall sett relativt till sin motståndare.¹⁸ Modellens första faktor utgår därför från skapandet av nya ovanliga idéer och sätt att använda de begränsade resurser som finns till förfogande, för att väga upp för denna diskrepans. Detta kan ske på alla krigföringsnivåer. För att möjliggöra kreativitet belyser Pashakhanlou betydelsen av bland annat intelligens, öppensinnighet, impulsivitet och motivation som bra egenskaper hos individer. Vidare

¹⁶ A. H. Pashakhanlou. The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower. *Air & Space Power Journal*. 35: 4 (2021): s. 6.

<https://www.airuniversity.af.edu/ASPJ/Display/Article/2823280/volume-35-issue-4-winter-2021/>
(Hämtad 2026-03-31)

¹⁷ Ibid., s. 7-8.

¹⁸ Ibid., s. 9-10.

menar han att ömsesidig respekt och gott samarbete mellan individerna bör vara tongivande inom idéskapandet, där risktagande ska prioriteras framför hierarkiska strukturer.

2.2.2. Självförsörjning och externt stöd

UM:s andra faktor utgår från forskningen om externt stöd i krigsförhållanden.¹⁹ Pashakhanlou menar att både stort externt stöd och god självförsörjning – inom alla betydelsefulla områden, såsom logistik, ekonomi samt beväpning – är nödvändigt för att som svagare part kunna uppnå framgång. Samtidigt som självförsörjningen är väsentlig – då den svagare parten måste kunna stå på egna ben om det externa stödet av någon anledning hävs – måste externt stöd också maximeras för att säkerställa att nödvändiga resurser finns att tillgå.

2.2.3. Hängivenhet

Faktorn hängivenhet förkroppsligas av ännu ett ramverk som består av tre indikatorer, nämligen:

1. allmänhetens och soldaternas moral,
2. hur stor andel av den statliga ekonomin och de totala militära resurserna som tilldelas konflikten,
3. hur stor andel militära förluster parten är villig att lida, relativt den totala befolkningens mängd.²⁰

Pashakhanlou menar att den svagare parten delvis kan väga upp för sitt underläge genom att ha högre hängivenhet än motståndaren.

2.2.4. Underrättelse

Underrättelse, enligt UM information av militärt värde, är en faktor med två sidor: å ena sidan ska den svagare parten, med alla tillgängliga medel, inhämta så mycket underrättelse som möjligt, samtidigt som denne förnekar sin motståndares lika handling.²¹ Både hastighet och säkerhet är viktiga komponenter under inhämtningen och bearbetningen av underrättelsen, då krig är ett ständigt föränderligt fenomen och resurser inte tål att slösas på felaktiga grunder.

2.2.5. Spridning och kraftsamling

Mot bakgrund av den svagare partens begränsade resurser framhäver Pashakhanlou vikten av spridning.²² Eftersom varje enskild resurs har ett högt värde måste fiendelig bekämpning av dessa hindras i största möjliga mån, vilket påkallar spridning som tillvägagångssätt. Mycket likt tidigare faktorer finns även här en antites, då UM samtidigt betonar vikten av god kraftsamlingsförmåga för att stundvis jämna ut slagfältets numerärer eller i vissa fall vilseleda fienden genom skenanfall.

¹⁹ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 11-12.

²⁰ *Ibid.*, s. 13-14.

²¹ *Ibid.*, s. 14-16.

²² *Ibid.*, s. 16-17.

2.2.6. Inriktning mot militära sårbarheter

UM:s sjätte faktor belyser vikten av att den svagare parten, med underlag från underrättelse, riktar sina anfall mot sårbara militära mål.²³ Pashakhanlou lägger extra vikt i att målen måste vara militära, vilket avviker från tidigare luftmaktsteoretikers åsikter, och för detta presenterar han två huvudsakliga argument. Genom att slå mot militära mål, som anses legitima inom ramen för krigets lagar, minskar den svagare parten risken att utsättas för repressalier och att det externa stödet hävs. Vidare kan de begränsade resurserna räcka längre då anfall mot sårbara mål till sin natur medför mindre risk.

2.3. Valet av UM som teori

Ett motiv till att testa UM på markstridsfall är att utmana teorins ursprungliga gränser. Pashakhanlou författade UM med huvudsakligt fokus på asymmetri inom luftdomänen, vilket innebär att de finska fallen utgör den främmande kontexten. Genom en grundlig operationalisering skapas en brygga mellan domänerna, vilket i sin tur skapar förutsättningar för att testa UM:s eventuella generaliserbarhet till den nya kontexten.

3. METOD

I detta kapitel kommer studiens metod redogöras. Först förklaras forskningsdesignen och dess anledning, sedan motiveras valet av studiens fall. Vidare beskrivs operationaliseringen av teorin för att sedan presentera källmaterialet med tillhörande källkritik. Avslutningsvis diskuteras forskningsetiska implikationer.

3.1. Forskningsdesign

Studiens forskningsdesign kommer att vara en kvalitativ teoriprovande fallstudie vars deduktiva analys av empirin sker genom kvalitativ textanalys. Anledningen till att ha en teoriprovande ansats är att fokuset ska vara på teorin: för att kunna bedöma dess förklaringskraft, för att undersöka dess eventuella generaliserbarhet till den nya kontexten, och för att slutligen kunna besvara forskningsfrågan.²⁴ Vidare lämpar sig fallstudier som tillvägagångssätt när studier prövar teorier.²⁵ Fallstudien består av två fall, vilka återfinns under rubriken *avgränsningar*. Motiveringen av fall sker under nästkommande avsnitt.

Vidare finns det krav på teorianknytning som uppmanar studien att motivera varför UM prövas på nytt. Relevansen av att pröva en luftmaktsteori på markstrid motiveras av den tidigare nämnda bristen, inom den tidigare forskningen, på teorier inom ämnet asymmetrisk krigföring på lägre krigföringsnivåer inom markstrid. Att ta teorier från andra ämnen och testa dem i nya kontexter på detta sätt är ett vanligt förfarande som ofta uppmuntras då det kan leda till nya resultat.²⁶

²³ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 17-18.

²⁴ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*, s. 35.

²⁵ M. Denscombe. *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. (Studentlitteratur, 2009), s. 71.

²⁶ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*, s. 35.

För att söka genom källmaterialet används i den här studien analysmetoden kvalitativ textanalys. I studier som använder analysredskap, såsom denna studie, lämpar sig metoden bra för att hitta både det som står skrivet och det som står mellan raderna.²⁷ Kvalitativ textanalys innebär att material granskas med hjälp av i förväg definierade kategorier, vilket gör det möjligt att strukturera och tolka ett omfattande material på ett riktat sätt, för att besvara en specifik forskningsfråga.

Då studien genomförs med en deduktiv analys kommer kategorierna att skapas utifrån teorins sex faktorer, innan analysen tar vid, för att sedan tillämpa detta på empirin.²⁸ Detta möjliggör att teorin prövas regelrätt, utan att empirin förändrar redskapet. Faktorerna har genom operationalisering omvandlats till konkreta indikatorer som fungerar som kodningsschema för analysen. En indikator anses förekomma när texten antingen explicit eller implicit beskriver handlingar, förhållanden eller beteenden som överensstämmer med dess definition. Efter analysen har genomförts kommer analysredskapet utvärderas för att motivera eventuella förändring till vidare forskning.

Som hjälpmedel i studiens undersökning av teorins förklaringskraft används Pashakhanlous påståenden (A) tillsammans med hans framgångskalkyl (B).²⁹

(A):

1. Om den svagare parten presterar bättre än sin motståndare inom UM och uppnår framgång, enligt framgångskalkylen, indikerar det att teorin är pålitlig.
2. Om den svagare parten presterar bättre än sin motståndare inom UM, men besegras enligt framgångskalkylen, indikerar det en avvikelse från teorin.

Hit tillkommer även tillägget:

3. Om den svagare parten underpresterar inom UM, och besegras enligt framgångskalkylen, indikerar det att teorin är pålitlig för det specifika fallet.

(B):

- i vilken utsträckning har den svagare parten uppnått sina utsatta mål
- i vilken utsträckning har motståndaren nått sina utsatta mål
- hur stor har kostnaden varit för att uppnå båda delmålen

3.2. Val av fall

Valet av fall, vilket har en stor betydelse i en vetenskaplig studie, bör alltid utgå från kravet att fallet eller fallen är relevanta för ändamålet med studien.³⁰ Valet ska alltså inte förledas av ett särskilt intresse från författarens sida, eller för att fallet är väldigt

²⁷ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen.*, s. 309-310.

²⁸ Ibid., s. 81-82.

²⁹ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 8-9

³⁰ A. L. George & A. Bennett. *Case studies and theory development in the social sciences*. (MIT Press, 2005), s. 83.

lätt att undersöka. Fallen bör också variera, ifall syftet med studien kräver det. Vidare finns det då två vägar att välja i en fallstudie, där denna studie väljer den första vägen, nämligen att fallen ska vara exempel på samma underklass, i detta fallet asymmetrisk krigsföring. Martyn Denscombe utvecklar motivationen till fallstudier, då han kategoriserar användningsområden för olika sätt att använda dem på.³¹ Användningssättet som denna studien kommer att tillämpa är teoristyrkt experiment, vilket betyder att fallstudierna används som grund för att kunna laborera med förändringar i teorins faktorer. Då teorin förändras i operationaliseringen för att sedan prövas är detta valet befogat. Vidare menar han att valet av fall för en teoriprovande fallstudie kan utgå från att det innehåller för teorin viktiga detaljer, i syfte att resultaten ska visa på om teorin är hållbar.

Syftet med studien är som tidigare nämnts att fylla den identifierade forskningsluckan, bristen på markstridsteorier på lägre krigföringsnivåer inom mellanstatlig asymmetrisk krigsföring. Relevanta fall för studien bör alltså karakteriseras av asymmetri mellan två stridande stater. Vidare ska studien titta på de lägre krigföringsnivåerna, varpå urvalet av fall till fördel kan avsmalna till att leta efter slag hellre än krig. Slutligen ska det finnas en variation mellan de två fallen, vilket i denna studie gestaltas av en variation på utfallet av slagen.

Utifrån ovan instruktion har två slag från finska vinterkriget valts ut. Det första slaget är andra slaget vid Summa, februari 1940, där det underlägsna Finland överrumplades av Sovjetunionen.³² Det andra slaget är slaget vid Tolvajärvi, december 1939, där Finland trots stort numerärt underläge lyckades genomföra en mycket lyckad offensiv operation.³³

Slutligen bör för- och nackdelar med urvalet samt fallstudier som koncept diskuteras för att öka studiens transparens. Att basera urvalet på utfallet är debatterat, men kan fungera bra under vissa omständigheter och sämre i andra.³⁴ När det genomförs på ett bra sätt kan fallen hjälpa studien att hitta faktorer som är viktigare för utfallet. Vidare kan det finnas en risk att fallstudier, trots avgränsning till en särskild grupp fall, försöker generalisera sina resultat till en bredare population än vad som kan anses rimligt.³⁵ Detta ställer krav på att generaliseringen av resultaten i slutet av denna studie motiveras väl. På samma spår ska forskare dra sig från att överdriva betydelsen av faktorer, särskilt när studien behandlar en samling faktorer som samspelar.³⁶ Detta grundar sig i att det är svårt att empiriskt bevisa att en faktor är nödvändig för ett visst utfall. För att avhjälpa detta kan förslaget göras att en eller flera faktorer istället ökar sannolikheten för ett utfall. Det här ligger i linje med UM, och bör därför inte vara ett dilemma i denna studie.

³¹ Denscombe. *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, s. 62-63.

³² A. F. Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*. (Michigan State University Press, 1971), s. 158-159.

³³ Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*, s. 57.

³⁴ George & Bennett. *Case studies and theory development in the social sciences*, s. 22-24.

³⁵ *Ibid.*, s. 23-25.

³⁶ *Ibid.*, s. 26-27.

3.2.1. Andra slaget vid Summa

När det andra slaget vid Summa, belägen på Karelska näset, tog plats under februari 1940 var den finska sidan starkt försvagad.³⁷ Finnarna hade ditintills lyckats försvara Mannerheimlinjen, försvarslinjen som sträckte sig längs med den finskryska gränsen, men både ammunitionen och manskapet började svikta. Asymmetrin i numerären mellan de två sidorna vid Summa var nu oerhörd: den sovjetiska 7:e armén hade fler och bättre utrustade soldater på ett ställe än finnarna hade över hela näset.³⁸

Den 1:a februari påbörjade sovjeterna sitt anfall.³⁹ De finska fortifikationerna besköts av tungt artilleri, varpå sovjetiska stridsvagnar och soldater framryckte för att försöka inta dem. Dessa anfall repellerades sedermera av finnarna, men efter ett par dagar genomfördes liknande anfall igen. Under slagets första vecka åsamkades sovjeterna stora förluster, vilket några månader tidigare hade fått dem att avbryta samma offensiv, men denna gången avtog inte stridstempot.⁴⁰

Den 11:e februari inledde sovjeterna det stora organiserade anfallet.⁴¹ Inledningsvis genomfördes ett flyganfall, varpå ett jättelikt bombardemang som varade i tre timmar följde.⁴² Vid middagstid avancerade två divisioner, med syfte att genom en omfattande manöver nedkämpa de finska befästningarna längs försvarslinjen.⁴³ Den ena divisionen mötte hårt motstånd och tvingades retirera, medan den andra lyckades ta sig igenom försvarslinjen och förstöra flertalet befästningar. Två av dessa befästningar, Poppius- och Miljonbunkern, hade stor taktisk och operativ betydelse, och förstörelsen innebar ett stort övertag för sovjeterna. Finnarna fortsatte att genomföra motanfall ända till mitten av februari, men sovjeternas genombrott visade sig givit dem alltför stor överlägsenhet.⁴⁴ Den 15:e februari beordrade överbefälhavaren Mannerheim reträtt till nästa försvarslinje, vilken genomfördes utan ytterligare förluster.

I och med reträtten misslyckades finnarna att upprätthålla Mannerheimlinjen, samtidigt som sovjeterna, som hade till mål att erövra den, lyckades.⁴⁵ Medan 30,000-40,000 sovjeter stupade ansågs kostnaden för det finska försvaret vara alltför hög.⁴⁶ Slutsatsen kan därför dras, även utifrån Pashakhanlous framgångskalkyl, att andra slaget vid Summa var ett nederlag.

³⁷ C-G. Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*. (Norstedts, 2007), s. 169-170.

³⁸ Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*, s. 144.

³⁹ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 170-171.

⁴⁰ R. Edwards. *Finska vinterkriget*. (Bokförlaget Forum, 2007), s. 250.

⁴¹ *Ibid.*, s. 254-256

⁴² Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 174.

⁴³ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 254-255.

⁴⁴ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 175-176.

⁴⁵ Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*, s. 140.

⁴⁶ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 176.

3.2.2. Slaget vid Tolvajärvi

Den första omfattande finska offensiven under vinterkriget tog plats vid Tolvajärvi under december månad 1939.⁴⁷ Sovjeterna hade ditintills dominerat Ladogakarelen, och hotade överta knutpunkten Iломantsi som i sin tur skulle tillåta dem köra över de finska styrkorna vid Tolvajärvi.⁴⁸ För att hindra detta avdelades grupp Talvela – som skulle uppgå till högst hälften av den sovjetiska numerären – med uppgift att besegra den antågande fiendestyrkan och återta kontroll över området.

Inför slaget genomfördes ett antal förberedelser. Det första som skedde var en nattlig räd, under natten till den 8:e december.⁴⁹ Natten därpå genomfördes också två ytterligare anfall som syftade till att vilseleda sovjeterna.⁵⁰ Under själva slaget misslyckades finnarnas inledande kniptångsmanöver, den 12:e december, till stor del, vilket ledde till höga förluster.⁵¹ Följande anfall under de nästkommande dagarna nådde varierad framgång, men finnarna stod till slut som segrare då de vid julafton lyckats förgöra det direkta hotet mot området.

Finnarna lyckades uppnå sina mål med att fördriva fienden, och på samma sätt förnekades sovjeterna från att uppnå sina mål med att ta kontroll över Ladogakarelen.⁵² Kostnaden var stor för Finland, då 630 män stupade och ytterligare 1,320 man sårades. Å andra sidan åsamkades den sovjetiska sidan ännu större förluster, med dödstal väl över 4,000 man. Slaget ansågs därför, förlusterna till trots, ha en stor positiv betydelse för finnarna.

Utifrån detta kan slutsatsen dras att slaget vid Tolvajärvi huvudsakligen var en framgång, enligt Pashakhanlous framgångskalkyl.

3.3. Validitet och reliabilitet

Validitet är en mycket viktig del av den empiriska forskningen, och begreppet kan delas in i två delar, begreppsvaliditet och resultatvaliditet.⁵³ Begreppsvaliditet handlar om operationaliseringsprocessen, och för att uppnå en hög begreppsvaliditet måste de operationella indikatorerna stämma väl överens med de ursprungliga teoretiska definitionerna.⁵⁴ Resultatvaliditeten, som handlar om att en studie mäter rätt saker, är en produkt av begreppsvaliditet plus reliabilitet.⁵⁵ Reliabilitet handlar om osystematiska fel, alltså fel som uppkommer av ren slump eller vårdslöshet.

Denna studie ämnar uppnå god begreppsvaliditet genom att genomföra en gedigen operationalisering, där teorin översätts till en annan kontext med hjälp av externa kunskapsbaser. Processen beskrivs närmare under nästa avsnitt. Studiens reliabilitet

⁴⁷ Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*, s. 57-59.

⁴⁸ Ibid., s. 31-33.

⁴⁹ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 148-150.

⁵⁰ E. Engle & L. Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*. (Stackpole Books, 1992), s. 90.

⁵¹ W. R. Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*. (Fischer & Co, 2009), s. 138-152.

⁵² Ibid., s. 57.

⁵³ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*, s. 125-126.

⁵⁴ Ibid., s. 126-128.

⁵⁵ Ibid., s. 131-132.

hanteras genom att analysen genomförs på ett välstrukturerat sätt, med organiserade anteckningar och Post-It-lappar i källmaterialet för att minimera osystematiska fel. Analysredskapet som skapas under operationaliseringen styrker också reliabiliteten då analysen kommer att utgå från denna.

Sammanfattningsvis, då begreppsvaliditeten är hög och åtgärder har gjorts för att säkerställa reliabiliteten bör studien uppnå en hög resultatvaliditet.

3.4. Operationalisering

Operationalisering är i en vetenskaplig studie processen där en teori och dess innehåll omvandlas till mätbara indikatorer.⁵⁶ Processen i sig innebär inga objektiva sanningar, då en teori kan operationaliseras på många sätt, vilket sätter ett stort krav på att alla val och handlingar är väl motiverade av författaren. Det gäller också att indikatorerna och den ursprungliga teorin ska överensstämma, för att uppnå god validitet.

För att kunna använda UM, som är skapad för luftmakt, inom markstrid kan det vara fördelaktigt att först översätta modellens empiriska indikatorer till en markstridskontext, då teorin därmed kan prövas i en ny kontext utan att den grundläggande logiken förändras.⁵⁷ Detta kommer genomföras genom att varje faktor som beskrivits i teorikapitlet återigen redogörs för, varpå dess kännetecken identifieras. Som brygga mellan kännetecknen och översättningen till de slutliga indikatorerna identifieras motsvarande koncept inom markstrid. Dessa diskuteras utifrån böckerna *Understanding Modern Warfare* samt *Contemporary Military Theory* – benämns herefter *UMW* respektive *CMT* – som bland annat används som kurslitteratur på Officersprogrammet. Dessa faktorer och deras tillhörande indikatorer kommer sedan att användas i den kvalitativa textanalysen genom analysredskapet som kommer att agera kodningsschema.

Ovan process kan vidare tydliggöras med funktionen $U_m = f(U_1, F_1, K_m, O_m)$, där variablerna står för:

- U_1 - Pashakhanlous Underdog-modell för asymmetrisk luftkrigföring
- F_1 - modellens ursprungliga faktorer
- K_m - den teoretiska kontexten/kärnkoncept för markstrid utifrån *UMW* & *CMT*
- O_m - operationaliseringen av faktorerna till en markstridskontext
- U_m - den operationaliserade Underdog-modellen för asymmetrisk markstrid

Funktionen visar hur modellen omformas genom operationaliseringen från luftkrigföring till markstrid, där de ursprungliga faktorerna tolkas ur en ny teoretisk kontext.

⁵⁶ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen.*, s. 104-106.

⁵⁷ *Ibid.*, s. 34-36.

Viktigt att belysa är att Pashakhanlou medvetet utelämnar viktiga faktorer, såsom geografi, till fördel för en modell som är mer tillämpbar inom kontexten av luftmakt.⁵⁸ På omvänt vis kommer operationaliseringen genom *UMW* och *CMT* ta karaktären av markstrid i beaktande, och väva in sådana utelämnade faktorer om det anses befogat.

Kreativitet

Pashakhanlou exemplifierar kreativitet med finnarnas utveckling av nya luftstridstaktiker.⁵⁹ Genom att tänka utanför konventionella resonemang skapade finnarna en ny sorts formation, fyrfingersformationen, som ämnade kompensera för deras numerära och teknologiska underläge. Fyra flygplan delades upp i två par, där var par hade till syfte att antingen anta en defensiv respektive offensiv roll i uppdragen. Detta resulterade i att finnarna, trots deras underläge, sköt ner 16 sovjetiska flyg för varje flyg de själva förlorade.

Kreativitet kännetecknas alltså av förmågan att utveckla och tillämpa okonventionella lösningar för att kompensera för numerärt eller teknologiskt underläge.

UMW beskriver kärnkoncept inom markstrid såsom manöverkrigföring som förespråkar exakt detta: initiativ, risktagande och okonventionellt tänkande.⁶⁰ Vidare lyfter boken militärteoretikern Clausewitz argument kring friktion i krig, där han menar att uppfinningsrik planering kan motverka dess effekt.⁶¹

Således kan faktorn exemplifieras inom markstridskontext av utveckling av nya stridssätt, kreativ anpassning till terräng och klimat, kreativ användning av enheter eller generell användning av taktiker som avviker från etablerad doktrin.

Självförsörjning och externt stöd

I UM framhävs betydelsen av att den svagare parten både är självförsörjande och samtidigt får externt stöd, då båda dessa delar möjliggör lång uthållighet i en konflikt.⁶² Självförsörjningen är till för att parten ska framställa och framföra militär förmåga på egna ben med egna medel, medan det externa stödet vidare säkerställer tillgången till sådana medel.

Exemplet som återfinns i UM för denna faktor är Israel under Sexdagarskriget och Jom kippur-kriget. Israel utvecklade en stor försvarsindustri som tillverkade bland annat stridsflygplan, drönare och elektroniska motmedel, vilket hjälpte till att väga upp för landets underläge ställd inför de starkare arabiska koalitioner. Dock, hävdar Pashakhanlou, kunde Israel inte ha nått sådana framgångar utan USA, som gav landet politiskt, ekonomiskt och militärt stöd.

⁵⁸ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 8.

⁵⁹ *Ibid.*, s. 10.

⁶⁰ D. Jordan, J. D. Kiras, D. J. Lonsdale, I. Speller, C. Tuck & C. D. Walton. *Understanding Modern Warfare*. 2. uppl. (Cambridge University Press, 2016), s. 123-124.

⁶¹ *Ibid.*, s. 52.

⁶² Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 11-12.

Självförsörjning och externt stöd kännetecknas alltså av förmågan att upprätthålla militär förmåga över tid, både genom egna resurser och personal men också genom tillförsel av resurser och personal från andra aktörer.

UMW kopplar den logistiska förmågan direkt till möjligheten att upprätthålla tempo och uthållighet i en konflikt.⁶³

Inom markstrid kan faktorn därför innebära logistisk uthållighet, som tillgång till ammunition, förnödenheter och sjukvårdsmateriel, samt förmågan att ersätta personalförluster. Vidare kan externt stöd ta form av leverans av likadana resurser och tillgångar, fast från externa aktörer.

Hängivenhet

Pashakhanlou definierar hängivenhet som graden av uppoffring och engagemang som en aktör uppvisar i en konflikt, och detta mäts i moral, statlig och militär resursallokering samt tolerans för förluster.⁶⁴ UM:s exempel på hängivenhet är Nordvietnams agerande under Vietnamkriget, där de gentemot USA: uppvisade avsevärt högre moral; allokerade en mycket större andel av sina resurser till kriget; tolererade mycket större militära förluster.

Hängivenhet kännetecknas alltså av viljan att fortsätta strida trots hårt motstånd, stora förluster och höga odds samt förmågan och viljan att mobilisera ansevära resurser.

Återigen kan referenser dras till Clausewitz i *UMW*, då han menar att även hög moral kan motverka friktion i krig.⁶⁵ Vidare beskrivs god motivation som ett villkor för lyckad manöverkrigföring.⁶⁶ *CMT* menar också att en aktör kan besegras genom att antingen angripa dess psykologiska vilja eller fysiska stridskrafter.⁶⁷ Ett kärnkoncept för att förhindra förlust ter sig därmed vara att upprätthålla vilja.

I markstridskontext kan detta exemplifieras av enheters stridsmoral, disciplin och uthållighet under press. Ett sådant agerande kan yttra sig i form av att enheter stådfast håller sina positioner eller genomför offensiva handlingar trots underläge. Vidare kan chefsbeslut såsom mobilisering av fler trupper trots tidigare förlust peka på hängivenhet.

Underrättelse

Pashakhanlou beskriver underrättelse som information av militärt värde, och betonar både vikten av att kunna inhämta korrekt och aktuell information om fienden samtidigt som man nekar densamma från att inhämta motsvarande information om sig själv.⁶⁸ Empirin som han använder för att stödja faktorn är återigen Nordvietnam under Vietnamkriget, där de använde inhämtad underrättelse för att förutse amerikanska

⁶³ Jordan m.fl. *Understanding Modern Warfare*, s. 90.

⁶⁴ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 13-14.

⁶⁵ Jordan m.fl. *Understanding Modern Warfare*, s. 52.

⁶⁶ *Ibid.*, s. 94-95.

⁶⁷ J. Ångström & J. J. Widen. *Contemporary Military Theory: The dynamics of war*. (Routledge, 2015), s. 111.

⁶⁸ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 14-16.

flyganfall och slå mot sårbara mål. Den nekande delen exemplifieras av Sveriges flygbassystem under kalla kriget, där spridning och hemlighållande av flygvapnets betydande delar nyttjades för att neka Sovjetunionens underrättelseinhämtning.

Konkret kännetecknas underrättelse av informationsöverläge gentemot motståndaren genom effektiv inhämtning, bearbetning, användning samt förnekande av information.

UMW tillskriver underrättelse, såväl inhämtning, bearbetning samt spridning, som viktiga delar av de flesta markstridskonflikter.⁶⁹ Detta förstärks av militärteoretikern Sun Tzus argument att underrättelse är vitalt för att förminska förlusterna i en eventuell strid.⁷⁰

Inom markstrid kan underrättelse förslagsvis innebära spaning och patrullverksamhet. Förnekande handlingar kan innebära kamouflage, vilseledning samt dolda rörelser. Genom ett övertag i denna faktor kan bakhåll, undvikande av fiendliga styrkor samt effektivare anfall möjliggöras.

Spridning och kraftsamling

UM framhäver att den svagare parten måste kunna utöva spridning för att minska sin egen sårbarhet, men samtidigt kunna kraftsamla sina styrkor för att jämna ut numerärerna eller vilseleda fienden.⁷¹ Återigen används Sveriges ovannämnda flygbassystem som ett exempel på spridning, vilket kompletteras med exemplet finska flygvapnets agerande under finska vinterkriget, där de framgångsrikt både spred ut sina flygplan för att undgå bekämpning och koncentrerade sina stridsflygplan för att bekämpa sovjetiska bombflygplan.

Spridning och kraftsamling kännetecknas således av en balans mellan överlevnad och offensiv förmåga, där spridning minskar risken för förluster och kraftsamling möjliggör betydande insatser.

Som en motverkan mot manöverkrigföring föreslår *UMW* också spridning av militära styrkor.⁷² Stephen Biddle, som talar om ett "modern system of war", framhäver också spridning som en viktig faktor på taktisk nivå.⁷³ Kraftsamling är inte lika tydligt representerat i *UMW*, utan boken fokuserar istället på hastighet, rörelse och position. Genom att förflytta och infinna sig på rätt plats vid rätt tidpunkt kan en aktör erhålla ett fördelaktigt utgångsläge.⁷⁴ Om detta genomförs med tillräcklig hastighet kan fiendens beslutsprocess försvåras markant.⁷⁵ *CMT* talar däremot fortfarande för kraftsamling, då det kan möjliggöra lokal överlägsenhet för svagare parter, även på marken.⁷⁶

⁶⁹ Jordan m.fl. *Understanding Modern Warfare*, s. 96-97.

⁷⁰ *Ibid.*, s. 33-34.

⁷¹ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 16-17.

⁷² Jordan m.fl. *Understanding Modern Warfare*, s. 94-95.

⁷³ *Ibid.*, s. 101-102.

⁷⁴ *Ibid.*, s. 94-95.

⁷⁵ *Ibid.*, s. 122-123.

⁷⁶ J. Ångström & J. J. Widen. *Contemporary Military Theory: The dynamics of war*, s. 118.

Indikatorer för faktorn blir således användning av mindre, spridda enheter som kan undgå fientlig bekämpning, samtidigt som de har förmågan att genom hastighet och rörelse genomföra lokala angrepp. Detta kan exemplifieras av omfattningar och koncentration mot svaga punkter. Enheterna bör också kunna återgå till spridd gruppering för att minska sårbarheter.

Då rörelse är en väsentligt påtalad komponent för markstrid kommer faktorn härnäst att benämnas "spridning, kraftsamling och rörelse".

Inriktning mot militära sårbarheter

Slutligen betonas vikten av att den svagare parten bör rikta sina angrepp mot sårbara militära mål, vilka identifieras med hjälp av den underrättelse som samlats in.⁷⁷ Anledningen är dubbel, dels angrips endast legitima mål för att behålla internationellt stöd och minska risken för vidare eskalation, och dels räcker resurserna längre.

Under finska vinterkriget bombade Sovjetunionen det illegitima målet Helsingfors, vilket i sin tur sporrade den svenska frivilligflottiljen att ansluta sig till kriget.⁷⁸ Vidare, som beskrivet under kraftsamling, angrep de finska piloterna endast sovjetiska bombflygplan, och om nödvändigt stridsflygplan.

Faktorn kännetecknas alltså av selektiva anfall, där fokuset ligger på att identifiera och anfälla fiendens militära svagheter.

CMT beskriver samma mekanismer som nyckelspelare i markstrid. Vikten att sammanstråla sina styrkor och kontinuerligt utnyttja fiendens svagheter framhävs, och för att möjliggöra detta krävs underrättelseinhämtning genom exempelvis stridsspaning.⁷⁹ Direkta anfall mot fiendens front avråds, för att istället lägga fokus på fiendens flanker och bakre linjer.⁸⁰

Indikatorerna inom markstrid blir då angrepp mot flanker, mindre försvarade partier och bakre förband, samtidigt som starkare förband undviks.

3.4.1. Sammanfattning operationalisering

Den genomförda operationaliseringen har inneburit en översättning av UM:s ursprungliga luftmaktsfaktorer till en markstridskontext. Genom att integrera etablerad litteratur om markstrid har modellens faktorer anpassats för att spegla förutsättningarna inom landomänen, såsom terrängutnyttjande och logistisk uthållighet. En viktig förändring i denna process är således tillägget av *rörelse* till faktorn *spridning och kraftsamling*, då detta framstår som en avgörande komponent för en svagare parts förmåga till överlevnad och offensiva kraft i markstrid. Det är viktigt att avslutningsvis belysa att denna operationalisering inte gör anspråk på att täcka alla aspekter av markstrid. Operationaliseringen avgränsas till Pashakhanlou

⁷⁷ Pashakhanlou. *The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower*, s. 17-18.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ J. Ångström & J. J. Widen. *Contemporary Military Theory: The dynamics of war*, s. 112, 118.

⁸⁰ Ibid., s. 84.

teori som enligt honom själv inte är heltäckande, utan syftar till att isolera de sex viktigaste faktorerna för framgång för en svagare part i en asymmetrisk konflikt.⁸¹

3.4.2. Analysredskap för U_m

Analysredskapet (se tabell 1) utgör operationaliseringens slutprodukt och därmed studiens kodningsschema. Det är uppbyggt kring de sex fastställda faktorerna och deras tillhörande mätbara indikatorer, vilka kommer användas för att analysera det empiriska materialet. Redskapet är utformat för att inte bara identifiera förekomsten av vissa indikatorer, utan även för att värdera vilken påverkan dessa har haft på det militära utfallet i de valda fallen.

Faktorer	Indikatorer	Förekomst	Påverkan på slaget
<i>Kreativitet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Utveckling av nya stridssätt - Kreativ anpassning till terräng och klimat - Kreativ användning av enheter - Taktiker som avviker från etablerad doktrin 	<p>Hög (finns flera exempel i empirin) Låg (finns enstaka exempel i empirin) Ingen (noll exempel i empirin)</p>	<p>Hög (påverkar motståndaren betydligt i empirin) Låg (påverkar motståndare i liten utsträckning i empirin) Ingen (påverkar inte motståndaren/saknas tillräckligt empiriskt underlag)</p>
<i>Självförsörjning och externt stöd</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tillgång till ammunition, förnödenheter och sjukvårdsmateriel - Förmågan att ersätta personalförluster - Resursleverans från externa aktörer 	— // —	— // —
<i>Hängivenhet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Enheter stådfast håller sina positioner - Enheter genomför offensiva handlingar trots underläge - Chefsbeslut såsom mobilisering av fler trupper trots tidigare förlust 	— // —	— // —
<i>Underrättelse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spaning och patrullverksamhet. - Förnekande handlingar såsom kamouflage, vilseledning samt dolda rörelser 	— // —	— // —
<i>Spridning, kraftsamling och rörelse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Mindre, spridda enheter - Lokala angrepp genom hög hastighet och rörelse - Omfattningar, koncentration mot svaga punkter - Återgång till spridd gruppering 	— // —	— // —
<i>Inriktning mot militära sårbarheter</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Angrepp mot flanker, mindre försvarade partier och bakre förband 	— // —	— // —

Tabell 1. Analysredskap för U_m - Underdogmodellen för markstrid

⁸¹ Pashakhanlou. The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower, s. 7-8.

3.5. Material

Källmaterialet som studien kommer utgå ifrån utgörs av fem sekundärkällor och en primärkälla. Materialet är skrivet av historiker, militärer och forskare. Urvalet av dessa sex böcker grundar sig både i observation av andra vetenskapliga studier, där böckerna flitigt hänvisas till, och generell fysisk tillgänglighet. Förteckning över böckerna är enligt följande, utan inbördes ordning:

Finska vinterkriget, av Robert Edwards,⁸²

Finska vinterkriget 1939-1940, av William R. Trotter,⁸³

Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40, av Claes-Göran Isacson,⁸⁴

The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940, av Eloise Engle och Lauri Paananen,⁸⁵

Finsk och rysk taktik under vinterkriget, av Yrjö Järvinen,⁸⁶

The white death: the epic of the Soviet-Finnish Winter War, av Allen F. Chew.⁸⁷

3.5.1. Källkritik

För att det som produceras av en studie ska kunna anses vara legitimt är ett grundkrav att källmaterialet som den grundas på inte får vara förfalskat eller på annat sätt osant.⁸⁸ Att ha en god källkritik är därför essentiellt under insamlingen av empiri. För att kontrollera detta finns det en minnesregel som denna studie kommer att nyttja: Ädel-OST. Minnesregeln är en förkortning som står för Äkthet, Oberoende, Samtidighet och Tendens. Nedan kommer varje regel att beskrivas ytterligare, varpå studiens källmaterial också kommer att bedömas.

Äkthet

Äkthet, alltså att materialet inte ljugar om när och av vem det är producerat, är vitalt för en god källkritik.⁸⁹ Om äktheten brister kan materialet inte litas på, och användning av det skulle därför kunna förgifta en studie.

Denna studie hanterar dilemmat genom att använda material som publicerats av etablerade förlag. Vidare går det att återfinna samtliga böcker i författarnas flera bibliografier på nätet, vilket visar att de är de sanna författarna.

⁸² Edwards. *Finska vinterkriget*.

⁸³ Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*.

⁸⁴ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*.

⁸⁵ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*.

⁸⁶ Y. A. Järvinen. *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*. 3. skriftserie. (Kungl. Krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift, 1949).

⁸⁷ Chew. *The white death: the epic of the Soviet-Finnish Winter War*.

⁸⁸ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*, s. 134-135.

⁸⁹ Ibid., s. 138-139.

Oberoende

Oberoende-kriteriet handlar mer om materialets innehåll, och huruvida det som står skrivet kan litas på.⁹⁰ Kriteriet delas upp i tre delar: om två eller flera källor, oberoende av varandra, säger samma sak kan berättelserna bekräftas; avståndet mellan berättelsen och berättaren spelar roll, då förstahandskällor är mer pålitliga än andrahandskällor; berättaren bör vara så opåverkad av yttre faktorer som möjligt.

Studien använder huvudsakligen sekundärkällor, vilket kan försvaga trovärdigheten enligt den andra delen av kriteriet. Dock används en primärkälla, *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*, vilken är skriven av en generalstabsofficer som deltog i vinterkriget. Vidare används totalt fem sekundärkällor, som oberoende av varandra berättar liknande saker, vilket kan bekräfta berättelserna. Oberoendet bedöms därmed vara tillräckligt.

Samtidighet

Samtidighet betyder avståndet i tid från det att händelsen skett och berättelsens skapande, vilket grundar sig i att berättelser kan förändras både omedvetet och medvetet över tid.⁹¹ Samtida källor är mer trovärdiga än de som skapats efter en längre tid.

Finsk och rysk taktik under vinterkriget författades ursprungligen på finska år 1948, och översattes året därpå till svenska. Resterande källor, är skrivna flera årtionden efter finska vinterkriget, vilket medför att innehållet måste granskas kritiskt. Samtidigheten är alltså något bristande, men vägs upp av att studien använder fem källor, som berättar liknande berättelser.

Tendens

Det sista kriteriet handlar mer om själva berättaren, och huruvida den går att lita på.⁹² Finns det anledning att tro att berättaren av någon anledning vill skönmåla eller förvränga berättelsen? Om svaret är ja krävs en komplettering med en annan oberoende källa eller en källa som finns på motsatt sida av händelsen.

Samtliga författare härstammar från väst, vilket medför en viss risk för att Finlands bedrifter skönmålas. Detta förmildras återigen av mängden källmaterial som används. En ytterligare åtgärd hade kunnat vara att inkludera sovjetiskt material, men tillgången till sådan är begränsad och denna författare saknar också språkförståelsen.

⁹⁰ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen.*, s. 139-141.

⁹¹ Ibid., s. 141-142.

⁹² Ibid., s. 142-143.

3.6. Forskningsetik

Då studien inte hanterar persondata kan sådana forskningsetiska implikationer bortses från. Däremot, genom källmaterialet, finns det ett flertal forskningsföremål i slagen som analyseras. Genom att inte avslöja känslig information om någon deltagare i slaget minimeras risken att någon far illa på något vis.⁹³

Andra forskningsetiska överväganden, såsom reliabilitet, har redan hanterats under tidigare metodavsnitt.

4. ANALYS

De två fallen kommer inledningsvis att analyseras var för sig, varpå resultaten sammanfattas under [4.5. Analyssammanfattning](#).

4.1. Analys - andra slaget vid Summa

Kreativitet

Finnarna var inte vid tidpunkten för slaget vana vid att möta välorganiserade anfall.⁹⁴ Den sovjetiska befälhavaren Timosjenko hade emellertid identifierat denna svaghet i sina led, och lagt fram en ny plan till ledningen i Moskva.⁹⁵ Planen, som godkändes, framhävde samverkan mellan vapenslagen, vilket kom till att chockera finnarna vid Summa. Samverkan spelade en avgörande roll under slaget, särskilt under genombrottet.⁹⁶ Sovjeterna överpresterade alltså finnarna inom kreativitet, genom att frångå sin etablerade doktrin.

Vidare använde sovjeterna en taktik som bestod av att transportera sprängladdningar på bepansrade slädar dragna av stridsvagnar.⁹⁷ Finnarna förväntade sig inte något sådant, och betraktade det som ett skämt. Tillvägagångssättet tillät sovjeterna att anbringa stora mängder sprängmedel, vilket underlättade förstörelsen av de finska befästningarna.⁹⁸

Finnarna påvisade dock viss kreativitet när de under den näst sista dagen utvecklade den våghalsiga, om än mycket farliga, taktiken att med enskilda soldater storma eldkastarvagnar.⁹⁹ Soldaterna klarade sig relativt oskadda, och nedkämpade därefter ett flertal av fordonen i den sovjetiska framryckningen. Taktiken lyckades, fastän temporärt, avvärja vidare anfall.

Sammanfattningsvis visar materialet att sovjeterna presterade bättre än finnarna inom faktorn *kreativitet*, då flera indikatorer återfinns i deras agerande gentemot finnarna.

⁹³ Denscombe. *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, s. 195-196.

⁹⁴ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 250-251.

⁹⁵ Ibid., s. 245-247.

⁹⁶ Ibid., s. 251.

⁹⁷ Ibid., s. 251

⁹⁸ Ibid., s. 255.

⁹⁹ Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*, s. 275-276.

Självförsörjning och externt stöd

Innan slaget hade Finland mottagit stöd i form av pansarvärnskanoner från Sverige.¹⁰⁰ Sovjeternas stridsvagnar var emellertid alltför många för finnarnas sammanlagda mängd kanoner, vilka snabbt oskadliggjordes.

De finska resurserna sinade kraftigt under slaget, och redan innan det stora sovjetiska anfallet var ammunitionen kritiskt låg.¹⁰¹ Den finska sidan saknade en stadig logistisk tillgång. Vidare saknades förmågan att ersätta de soldater som blivit utslitna av kontinuerlig strid.¹⁰² Detta resulterade i att effektiviteten i de finska motanfallen begränsades kraftigt.¹⁰³

Sovjeterna, däremot, hade både förmågan och viljan att ersätta alla sina förlorade och sårade soldater.¹⁰⁴ Med till synes oändliga resurser kunde de oavbrutet fylla på sina stridskrafter, vilket till slut resulterade i det tidigare nämnda genombrottet.¹⁰⁵ Finnarna försökte motanfalla och köra tillbaka sovjeterna, men på grund av deras avsevärda resursbrist ledde det till ännu större förluster.¹⁰⁶

Materialet visar att sovjeterna presterade bättre inom faktorn *självförsörjning och externt stöd*.

Hängivenhet

Finnarna visade en mycket stor försvarsvilja under slaget. Finnarna hade vid sin slutliga reträtt försvarat Summa i 70 dagar, trots sina resursbrister och överlägsna motståndare.¹⁰⁷

Flera empiriska exempel på finnarnas hängivenhet återfinns i materialet. När pansarvärnskanonerna blev oskadliggjorda rusade soldater fram med diverse sprängmedel för att bekämpa stridsvagnar.¹⁰⁸ Andra nedgrävda enheter vägrade lämna sina eldställningar trots det kombinerade hotet av starka bombardemang och framryckande stridsvagnar.¹⁰⁹ Försvararna av Miljonbunkern uppvisade obeveklig stridsvilja trots repeterad omringning av sovjeterna.¹¹⁰

Sovjeterna verkade orubbliga trots väldiga förluster samt finnarnas hängivenhet, då ledningen aldrig avbröt offensiven och fortsatte att sätta in soldater i striden.¹¹¹

Materialet visar att det fanns en hög förekomst av indikatorerna för *hängivenhet hos de finska styrkorna*, men att den övergripande påverkan på slaget var låg.

¹⁰⁰ Isacson. *Ärans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 171.

¹⁰¹ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 123.

¹⁰² Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*, s. 269-270.

¹⁰³ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 125.

¹⁰⁴ *Ibid.*, s. 125.

¹⁰⁵ Järvinen. *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*, s. 169-175.

¹⁰⁶ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 256.

¹⁰⁷ Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*, s. 285.

¹⁰⁸ Isacson. *Ärans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 171.

¹⁰⁹ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 125.

¹¹⁰ Isacson. *Ärans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 175.

¹¹¹ *Ibid.*, s. 176.

Underrättelse

Sovjeterna försökte under det inledande genomföra dolda framryckningar med hjälp av rökridåer, men detta var mindre lyckat då det finska försvaret lyckades mota tillbaka dem.¹¹² I ett liknande anfall, denna gången dolda av markdimma, försökte sovjeterna smyga sig på finska kustartilleribatterier.¹¹³ Då finsk patrullering bedrevs upptäcktes denna framryckning, varpå hela den sovjetiska styrkan nedkämpades.

Finnarna hade inför slaget kamouflerat sina befästningar väl, och detta ledde till att sovjeterna var osäkra på var och hur starka de var.¹¹⁴ Däremot kan denna osäkerhet rimligtvis ha lett till utvecklingen av slädarna med sprängmedel, vilket gav sovjeterna en fördel.

Materialet visar att indikatorer såsom patrullverksamhet och kamouflage återfinns i det finska agerandet, men att det hade en sammantagen låg påverkan på slaget.

Spridning, kraftsamling och rörelse

Finnarna bedrev ett flertal begränsade motanfall under slaget. I början syftade motanfallen att återta förlorad mark, vilket lyckades.¹¹⁵ Denna "dans" som uppkom upprepades dagligen under slagets första vecka, men resulterade inte i något annat än ett nollsummespel. Liknande skeenden tog plats under slutet av slaget, då de finnarna återigen gjorde motstånd. Sovjeterna som resultat blev något ur balans, men kostnaden för finnarna var hög.

De obevekliga sovjetiska anfällen som nämnts flera gånger tidigare exemplifierar sovjeternas förmågan till kraftsamling och rörelse, en förmåga som gav dem intensiteten som vann slaget.¹¹⁶

Materialet visar flera exempel av finsk kraftsamling, men påverkan på slaget var ändå låg.

Inriktning mot militära sårbarheter

Den finska sidan tvingades möta den sovjetiska huvudstyrkan frontalt, snarare än att angripa flanker eller oskyddade bakre förband. I och med sovjeternas samverkan ryckte de fram i koncentrerade massor, vilket inte lämnade utrymme för finnarna att utnyttja lokala sårbarheter i någon större utsträckning.

Ett motsägelsefullt exempel ges dock den 6:e februari, då nästan en hel division framryckte mot den finska försvarslinjen när mörkret föll på.¹¹⁷ De var däremot för tätt hopträngda, vilket ledde till att finnarna enkelt och framgångsrikt kunde bombardera och nedkämpa dem. Dagen därpå återkom dock sovjeterna direkt med nya styrkor.

¹¹² Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 122.

¹¹³ Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*, s. 271.

¹¹⁴ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 251.

¹¹⁵ Isacson. *Årans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 172.

¹¹⁶ Järvinen. *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*, s. 169.

¹¹⁷ *Ibid.*, s. 176.

Materialet visar få exempel på faktorn *inriktning mot militära sårbarheter* hos den finska sidan.

4.2. Sammanfattning analys - Summa

Sammanfattningsvis visar analysen av andra slaget vid Summa att finnarna, den svagare parten, underpresterade eller var kraftigt begränsad inom UM:s samtliga sex faktorer. Den till större delen statiska försvarsstriden i öppen terräng försvårade i stor utsträckning kreativitet, spridning, rörelse och utnyttjande av fiendens sårbarheter, samtidigt som självförsörjningen var mycket haltande. Trots att den finska hängivenheten var mycket hög räckte detta inte för att väga upp för bristerna i de övriga faktorerna.

4.3. Analys - slaget vid Tolvajärvi

Kreativitet

Inför slaget var finnarnas moral tämligen låg.¹¹⁸ För att åtgärda detta beslutade de finska befälhavarna att en nattlig räd skulle genomföras. Detta är ett tydligt exempel på indikatorn *kreativ anpassning till terräng och klimat*, då finnarna utnyttjade den snötäckta sjön som låg mellan dem och fienden. Med skyl av mörkret begav sig ett kompani med skidor över sjön, för att sedan oupptäckta utgångsgruppera invid en sovjetisk bataljon. Vad som följde var en total avrättning där ingen sovjet överlevde. Utplåningen av en hel bataljon hade en positiv påverkan inför slaget, både för att jämna ut numerären men också ge ett lyft i den finska moralen. Räden präglas också av indikatorer för andra faktorer, därför återkommer den senare i analysen.

Finnarnas utnyttjande av skogsmiljön i slutet av slaget tillät dem att jämna ut spelplanen mot de mekaniserade sovjetiska trupperna.¹¹⁹ Enheter som hade god manöverförmåga i miljön grupperades ut, vilket ledde till att sovjeterna till slut besegrades. Återigen resulterade finnarnas anpassning till terräng och användning av lämpliga enheter i en fördel mot sovjeterna.

Materialet visar att indikatorer för *kreativitet*, främst genom anpassning till terräng samt okonventionella nattliga räder, gav finnarna en fördel som hade en hög påverkan på slaget.

Självförsörjning och externt stöd

Konventionellt logistiskt underhåll saknar exempel i empirin. Däremot erövrade finnarna under slaget en väsentlig mängd stridsvagnar, andra sorters fordon samt tusentals eldhandvapen.¹²⁰ Dessa resurser delades direkt ut till manskapet, vilket på sätt och vis konstituerar ett exempel på indikatorn *tillgång till ammunition*. Denna tillgång hade positiv påverkan, då de sovjetiska kulsprutorna presterade bättre än de finska, men exakt hur stor påverkan var går inte att fastställa.¹²¹

¹¹⁸ Isacson. *Ärans vinter Finska vinterkriget 1939-40*, s. 148-150.

¹¹⁹ Ibid., s. 153.

¹²⁰ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 92.

¹²¹ Chew. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*, s. 52.

Förmågan att ersätta förluster var hos finnarna begränsad, men den fanns där.¹²² De hade under den inledande delen av slaget förlorat ett stort antal män, men än kunde artillerister, kvartermästare och ingenjörer ta deras platser. Detta var avgörande för att finnarna skulle kunna fortsätta offensiven och åsamka sovjeterna vidare förluster.

Exempel på externt stöd återfinns inte i materialet.

Materialet visar att indikatorerna för *självförsörjning*, såsom tillgång till ammunition och förmågan att ersätta förluster, var närvarande under slaget, och att de hade en hög påverkan på slaget.

Hängivenhet

Den förutnämnda räden exemplifierar finnarnas hängivenhet då den genomfördes trots stort underläge.

Den stora manövern under slaget föranleddes av en stark moral hos de finska officerarna och soldaterna, som sitt underläge till trots beslutade att tro på det till synes omöjliga.¹²³ Sovjeterna hade ett starkt övertag, både numerärt och materiellt, men den finska hängivenheten visade sig kunna kompensera för detta. Tilltron till uppdraget gjorde att förlusterna som åsamkades finnarna under slagets första dag inte ledde till finsk kapitulation, då ledningen ändå fortsatte anfall.

Medan kniptångsmanövern i stort misslyckades, och majoriteten av styrkorna retirerade, så visade ett hundratal man stor hängivenhet då de bestämde sig för att stanna kvar och binda fienden i strid.¹²⁴ Detta hindrade sovjeterna delvis, och hade en stor positiv påverkan på slaget då de finska förlusterna annars hade varit betydligt högre.

Finnarnas prestation inom hängivenhet förstärktes ännu mer av sovjeternas låga hängivenhet.¹²⁵ Ställda inför en till synes framgångsrik motståndare vägrade de sovjetiska soldaterna gå till anfall, vilket ledde till att de istället beordrades retirera. En sovjetisk reträtt hade inte skett på 20 år, vilket i sin tur uppmuntrade finnarna avsevärt.

Materialet påvisar hög förekomst av indikatorerna för hängivenhet, vilket också verkar ha haft en hög påverkan på slaget.

Underrättelse

Strax före slaget skickades två andra separata finska styrkor på nattuppdrag för att anfälla sovjetiska förläggningar.¹²⁶ Uppdragen var lyckade, och resulterade i vilseledning och att två sovjetiska bataljoner stred mot varandra i nattens förvirring. Anfallen gav finnarna ett övertag inför slaget, då sovjeterna fick en felaktig lägesbild.

¹²² Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 90-92.

¹²³ Trotter. *Finska vinterkriget 1939-1940*, s. 139.

¹²⁴ Ibid., s. 140.

¹²⁵ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 188-189.

¹²⁶ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 90.

De hade också stor påverkan på den sovjetiska moralen, då de vanligtvis inte upplevde sådana motangrepp.¹²⁷

Materialet visar en låg förekomst av indikatorer för *underrättelse*, men påverkan på slaget var hög i förekommande exempel.

Spridning, kraftsamling och rörelse

Finnarnas modus operandi genom slaget var att röra sig med hög hastighet och med begränsat antal för att överrumpla sovjeterna och undvika förluster. Ett relevant exempel på detta är slutet av slaget, då de finska styrkorna varvade framryckning med begränsad vila för att kunna upprätthålla tempo.¹²⁸ Detta tillät finnarna att återta mycket nyckelterräng.

Den 20:e december genomförde finnarna en stor kraftsamling. Sovjeternas 75:e division hade ett par dagar tidigare retirerat till och intagit byn Äglajärvi, och sedan dess gjort sig redo för vidare strid.¹²⁹ Finnarna, som svar, genomförde en omringning av byn, och stred med tilltagande intensitet tills sovjeterna återigen retirerade. Med utspridda styrkor förföljde finnarna dem hänsynslöst, vilket resulterade i att 75:e divisionen sattes ur spel.

Materialet visar att finnarnas användning av hög hastighet och rörlighet hade en hög påverkan på slaget.

Inriktning mot militära sårbarheter

I kvällarna inledande till slaget fick de finska styrkorna ännu en möjlighet att utnyttja.¹³⁰ En sovjetisk bataljon hade infiltrerat områden strax intill den finska huvudstyrkan, men hade emellertid fått ögon på ett fältkök. Sovjeterna stannade och åt, vilket skapade möjligheten för finnarna att organisera och genomföra ett lyckat bakhåll där majoriteten av de distraherade sovjeterna nedkämpades.

Det uppkom också ett dilemma för den finska ledningen efter det initiala motståndet i kniptångsmanövern.¹³¹ Den norra avdelningen hade mött starkt motstånd, och verkade retirera, varpå en förstärkning av det området hade behövts. Samtidigt såg ledningen ett annat alternativ, om än farligare, att skicka sina reserver mot mitten av slaget för att erövra en mindre försvarad höjd med taktiskt överläge. Det andra alternativet valdes, vilket skar av de framgrupperade sovjetiska styrkorna från huvudstyrkan, som i sin tur tillät ett finsk genombrott. Genombrottet var avgörande för slaget. Detta val exemplifierar indikatorerna för denna faktor.

Materialet visar att selektiva anfall mot sovjeternas sårbarheter var avgörande och hade en hög påverkan på slaget.

¹²⁷ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 185.

¹²⁸ Engle & Paananen. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, s. 92.

¹²⁹ Edwards. *Finska vinterkriget*, s. 191.

¹³⁰ *Ibid.*, s. 186.

¹³¹ Järvinen. *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*, s. 228-229.

4.4. Sammanfattning analys - Tolvajärvi

Sammanfattningsvis visar analysen av slaget vid Tolvajärvi en stark kontrast till andra slaget vid Summa. Vid Tolvajärvi presterade finnarna högt inom UM:s samtliga sex faktorer, vilket hade en hög påverkan på slaget. Genom kreativ anpassning till terrängen, okonventionella räder, direkt erövring av fiendens materiel för självförsörjning samt en exceptionell hängivenhet hos trupperna lyckades finnarna kompensera för sitt kraftiga underläge.

Dessutom varvade finnarna hög rörlighet och spridning med snabba kraftsamlingar, och anfall riktades framgångsrikt mot sovjeternas sårbarheter. Trots att förekomsten av indikatorerna för *underrättelse* var låg, så fick de förnekande och vilseledande handlingarna som faktiskt genomfördes en hög påverkan på både sovjeternas moral och slaget i stort.

4.5. Analyssammanfattning

Analysen visar en tydlig diskrepans i hur den svagare parten presterade inom faktorerna för U_m i de två undersökta fallen (se tabell 2). Vid det andra slaget vid Summa uppvisade Finland en låg förekomst och låg eller ingen påverkan inom nästan samtliga faktorer, med undantag för en hög förekomst av *hängivenhet*, *underrättelse* samt *spridning*, *kraftsamling* och *rörelse*. I skarp kontrast står slaget vid Tolvajärvi, där den finska sidan presterade högt inom samtliga sex faktorer, med undantag för låg förekomst fast hög påverkan inom *underrättelse*.

Faktor	Andra slaget vid Summa (svagare parten uppnådde inte framgång enligt framgångskalkylen)		Slaget vid Tolvajärvi (svagare parten uppnådde framgång enligt framgångskalkylen)	
	Förekomst	Påverkan på slaget	Förekomst	Påverkan på slaget
<i>Kreativitet</i>	Låg	Låg	Hög	Hög
<i>Självförsörjning och externt stöd</i>	Låg	Ingen	Hög	Hög
<i>Hängivenhet</i>	Hög	Låg	Hög	Hög
<i>Underrättelse</i>	Hög	Låg	Låg	Hög
<i>Spridning, kraftsamling och rörelse</i>	Hög	Låg	Hög	Hög
<i>Inriktning mot sårbarheter</i>	Låg	Låg	Hög	Hög

Tabell 2. Sammanfattning av analys

5. SLUTSATSER

Syftet med denna studie har varit att bidra till forskningen om asymmetrisk krigföring, och försöka fylla forskningsluckan kring markstridsteorier på lägre krigföringsnivåer inom mellanstatlig asymmetrisk krigföring. Detta skulle göras genom en teoriprövning av *The Underdog's Model* med hjälp av två slag från finska vinterkriget. Frågan som skulle besvaras löd: *Vilken förklaringskraft har The Underdog's Model på det militära utfallet av slaget vid Summa respektive slaget vid Tolvajärvi, med särskilt fokus på Finlands militära underlägsenhet?*

Enligt tidigare beskrivning bedöms teorins förklaringskraft utifrån följande påståenden:

1. Om den svagare parten presterar bättre än sin motståndare inom UM och uppnår framgång, enligt framgångskalkylen, indikerar det att teorin är pålitlig.
2. Om den svagare parten presterar bättre än sin motståndare inom UM, men besegras enligt framgångskalkylen, indikerar det en avvikelse från teorin.
3. Om den svagare parten underpresterar inom UM, och besegras enligt framgångskalkylen, indikerar det att teorin är pålitlig för det specifika fallet.

Den finska prestationen återfinns ovan i [4.5. Analyssammanfattning](#), med tillhörande tabell.

Genom att analysera andra slaget vid Summa och slaget vid Tolvajärvi kan slutsatsen dras att teorin besitter en god förklaringskraft för att förklara de militära utfallen. I fallet med det andra slaget vid Summa visar analysen att den svagare parten, Finland, underpresterade inom UM:s samtliga sex faktorer, förutom en hög förekomst av *hängivenhet, underrättelse* samt *spridning, kraftsamling och rörelse*. Trots dessa höga förekomster besegrades Finland i enlighet med framgångskalkylen. Detta resultat bekräftar Pashakhanlous påstående att om den svagare parten sammantaget underpresterar inom UM och besegras enligt framgångskalkylen, indikerar det att teorin är pålitlig för det fallet.

För slaget vid Tolvajärvi är resultatet det motsatta. Här presterade den svagare parten bättre än sin motståndare inom UM:s samtliga faktorer. Enligt framgångskalkylen uppnådde också Finland framgång, vilket enligt Pashakhanlous påstående indikerar att teorin återigen är pålitlig.

Sammanfattningsvis visar studien att inga avvikelser från teorin har kunnat identifieras i de valda fallen. Genom att både ett nederlag, Summa, och en seger, Tolvajärvi, kan förklaras utifrån den svagare partens prestation inom UM:s sex faktorer, kan slutsatsen dras att *The Underdog's Model* efter studiens operationalisering besitter en god förklaringskraft utanför sin ursprungliga luftmaktskontext, i alla fall sett till studiens två utvalda fall.

5.1. Diskussion

Resultaten av denna studie har inom- och utomvetenskaplig relevans. Inomvetenskapligt indikerar studien att Pashakhanlous faktorer kan vara universella snarare än domänspecifika, då de efter operationalisering framgångsrikt kunnat förklara utfall i markstrid. Detta bidrar till att börja fylla den identifierade forskningsluckan gällande asymmetrisk teori på lägre krigföringsnivåer. Detta skrivs dock med aktsamhet, då vidare forskning krävs för att säkerställa generaliserbarheten till andra fall.

Utomvetenskapligt är resultaten särskilt betydelsefulla för mindre stater i det rådande säkerhetspolitiska läget, där förståelsen för hur prestation inom olika faktorer kan kompensera för ett underläge är kritisk för försvarsplanering. I en kontext där många stater möter potentiella hot från överlägsna aktörer börjar resultaten erbjuda ett ramverk för att optimera det egna agerandet, både före och under konflikten.

Betydelsen av resultaten för yrkesutövningen som officer är nära besläktad med den utomvetenskapliga relevansen. Som officer i det svenska försvaret måste man tänka över hur strid bör föras mot en kvantitativt och kvalitativt överlägsen motståndare. Ifall studiens resultat är helt tillförlitliga, vilket bör undersökas vidare, finns det anledning att tro att *The Underdog's Model* kan ingå i en beslutsfattares verktygslåda, som vägledning för hur man som beslutsfattare bör agera och leda.

När det gäller studiens design finns det en huvudsaklig begränsning i att kvalitativ textanalys används som analysmetod. Metoden innebär en viss subjektivitet, det vill säga att det är författaren som bedömer, i detta fallet, förekomsten och påverkan av indikatorer för teorin. För att minimera denna begränsning utformades dock operationaliseringen utifrån en tydlig struktur, med tydliga och mätbara indikatorer, i syfte att höja reliabiliteten.

Vidare utgör valet av källmaterial också en begränsning. De historiska skildringarna av slagen är författade i västvärlden, vilket medför att det sovjetiska agerandet och interna dynamiken inte redogörs för i samma utsträckning som den finska sidan. Trots att åtgärder har eftersträvat, som användningen av flera oberoende källor, måste läsaren beakta att studiens slutsatser vilar på information som till viss grad är färgad av ett ensidigt perspektiv.

Slutligen bör generaliserbarheten diskuteras ytterligare. Såsom tidigare nämnts i studien innebär avgränsningen till finska vinterkriget en begränsning i möjligheten till generalisering. Vad som kan sägas utifrån resultaten är att den operationaliserade modellen uppvisar en god förklaringskraft i de två valda fallen, vilket endast indikerar att teorin kan appliceras framgångsrikt i andra markstridsfall. Dock ser andra krig annorlunda ut, såsom moderna krig, vilket innebär att teorin eventuellt inte har samma förklaringskraft i nutiden. Därför bör resultaten ses som ett första steg i att testa *The Underdog's Model*, med möjlighet att med denna studie som grund forska vidare.

5.2. Vidare forskning

För att bygga vidare på detta arbete bör framtida studier pröva *The Underdog's Model* på modernare fall, såsom kriget i Ukraina. Detta vore intressant för att undersöka hur teknologisk utveckling, såsom användningen av drönare, påverkar de olika faktorerna.

Vidare vore det intressant att genomföra studier med en kvantitativ forskningsdesign för att pröva teorins bredare generaliserbarhet över ett större antal fall.

Framtida forskning hade också kunnat jämföra *The Underdog's Model* med andra markstridsteorier, såsom Stephen Biddles *Modern system* eller Henåkers *Idealmodellen*, för att se hur effektiv den är i jämförelse.

6. KÄLLFÖRTECKNING

- Arreguín-Toft, I. How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict. *International Security*. 26: 1 (2001): s. 93-128. <https://doi.org/10.1162/016228801753212868> (Hämtad 2026-03-31)
- Biddle, S. Victory Misunderstood: What the Gulf War Tells Us about the Future of Conflict. *International Security*. 21: 2 (1996): s. 139-179. <https://doi-org.proxy.annalindhbiblioteket.se/10.2307/2539073> (Hämtad 2026-03-31)
- Chew, A. F. *The White Death: The Epic of the Soviet-Finnish Winter War*. (Michigan State University Press, 1971).
- Denscombe, M. *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. (Studentlitteratur, 2009).
- Edwards, R. *Finska vinterkriget*. (Bokförlaget Forum, 2007).
- Engle, E. & Paananen, L. *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*. (Stackpole Books, 1992).
- Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. Sundell, A. Towns, A. E. & Wängnerud, L. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. 6. uppl. (Norstedts Juridik, 2024).
- George, A. L. & Bennett, A. *Case studies and theory development in the social sciences*. (MIT Press, 2005).
- International Churchill Society. *The war situation: house of many mansions*. (u.å.). <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/the-war-situation-house-of-many-mansions/> (Hämtad 2026-03-31).
- Isacson, C-G. *Ärans vinter Finska vinterkriget 1939-40*. (Norstedts, 2007).
- Jordan, D., Kiras, J. D., Lonsdale, D. J., Speller, I., Tuck, C. & Walton, C. D. *Understanding Modern Warfare*. 2. uppl. (Cambridge University Press, 2016).
- Järvinen, Y. A. *Finsk och rysk taktik under vinterkriget*. 3. skriftserie. (Kungl. Krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift, 1949).
- Lillbacka, R. A model of asymmetric conflict outcome – Sensitivity to friction and choice of strategy in counterinsurgencies. *Comparative Strategy*. 41: 6 (2022): s. 543-562. <https://doi.org/10.1080/01495933.2022.2130678> (Hämtad 2026-03-31)
- Mack, A. Why Big Nations lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict. *World Politics*. 27: 2 (1975): s. 175-200. <https://doi.org/10.2307/2009880> (Hämtad 2026-03-31)
- Pashakhanlou, A. H. The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower. *Air & Space Power Journal*. 35: 4 (2021): s. 6-22.

<https://www.airuniversity.af.edu/ASPJ/Display/Article/2823280/volume-35-issue-4-winter-2021/> (Hämtad 2026-03-31)

Petaludis, N. *David versus Goliath: The Power of Weakness in Asymmetric*. Doktorsavhandling. (CUNY Graduate Center, 2023).
https://academicworks.cuny.edu/gc_etds/5157 (Hämtad 2026-03-31)

Sullivan, P. L. War Aims and War Outcomes: Why Powerful States Lose Limited Wars. *The Journal of conflict resolution*. 51: 3 (2007): s. 496-524.
<https://doi.org/10.1177/0022002707300187> (Hämtad 2026-03-31)

Trotter, W. R. *Finska vinterkriget 1939-1940*. (Fischer & Co, 2009).

Ångström, J. & Widen, J. J. *Contemporary Military Theory: The dynamics of war*. (Routledge, 2015).